

جلالپور، رئیس پیشین اتاق ایران و کرمان:

نیاز به تعریف جدیدی از توسعه کرمان داریم

کرمان آیدکس نگاهی گفتمان محور به توسعه دارد

با چشم بسته ظرفیت‌های موجود را به کار نگیریم

عکس: سید علی

ظرفیت‌های استان استفاده و دانشی را خلق کرده‌اند، به‌زای آن، امروز در کشاورزی نوین و گلخانه‌ها و در محصولاتی که در دهه‌های آینده می‌تواند جایگزین صادرات پسته کرمان بشود سرمایه‌گذاری کنیم.»

وی خاطرنشان کرد: «اینکه در شرایط کنونی و با وجود مشکلات و محدودیت‌هایی که در صنعت پسته ایجاد شده، پول آن را با نابوری و یا ناآگاهی در استان یا کشوری دیگر سرمایه‌گذاری کنیم کار معقولی نیست، بلکه می‌توانیم در محصولات گلخانه‌ای سرمایه‌گذاری کنیم.»

جلالپور افزود: «همچنین، به‌عنوان فعال اقتصادی پیشنهاد و توصیه و خواهش به گل‌گهر و مس که معادن عظیمی را در اختیار داشته‌اند این است که از ثروت و سود خود در زمینه‌های متعددی که می‌تواند پایه‌گذار توسعه آینده کرمان باشد سرمایه‌گذاری کنند.» وی ادامه داد: «متأسفانه می‌بینیم این مجموعه‌های بزرگ به‌طور مداوم در حال توسعه فعالیت خود هستند. بنده گاهی غیبه می‌خورم این میزان توسعه آن هم در شرایطی که خود متولیان می‌گویند تا ۱۰ سال و ۲۰ سال دیگر و حداکثر ۵۰ سال دیگر ظرفیت استفاده از معادن را دارند چه دلیلی دارد و چرا این ایده را دنبال نمی‌کنند که بخشی از سرمایه خود را در ظرفیت‌های دیگری در استان و با ایده‌ها و خلاقیت‌ها و افکار جدید و آنچه در دنیا به‌عنوان پایه‌گذاری توسعه پایدار تلقی می‌شود هزینه نمی‌کنند تا آینده را برای کرمان بهتر و روشن‌تر بسازیم؟» وی با تأکید بر اینکه حتما می‌توانیم این کار را در استان انجام دهیم، اظهار کرد: «امروز وظیفه ماست که سرمایه و ثروتی که از کشاورزی و معادن و پاران‌های انرژی و آب و خاک و ... خلق کرده‌ایم را در بخش‌هایی سرمایه‌گذاری کنیم که پایداری توسعه استان و کشور را به‌دنبال داشته باشد.» جلالپور گفت: «این که مجدد در همین حوزه‌ها سرمایه‌گذاری کنیم و چیزی جایگزین نکنیم شاید ظلم و جفا به آیندگان باشد.» وی تأکید کرد: «در همایش آیدکس ضمن نگاه و بررسی موانع و اشتباهات و چالش‌ها و فواید مضار سرمایه‌گذاری‌های گذشته و استفاده از این تجربه‌ها برای آینده، باید روشن کنیم همه کسانی که از ظرفیت‌های استان در دهه‌های گذشته استفاده کرده‌اند، سرمایه و ثروت و سود حاصل را به سرمایه‌گذاری‌های پایدار سوق دهند به گونه‌ای که توسعه و تمدن کرمان را در آینده رقم بزنند.»

امیدواری به آینده

جلالپور در پاسخ به این پرسش که از نظر شما آینده کرمان به چه سمتی می‌رود؟ گفت:

«اگر خوب عمل کنیم آینده بسیار درخشان است. در اقتصاد بن‌بستی نیست و همیشه می‌توان راهی پیدا کرد اما آنچه نگران‌کننده است این است که با چشم بسته همه ظرفیت‌های باقی‌مانده موجود را به کار نگیریم و آنچه که برای آیندگان برجای می‌گذاریم سرزمینی باشد که از ظرفیت‌های آن استفاده کرده‌ایم و چیزی برای آن‌ها خلق نکرده‌ایم.»

وی افزود: «امیدوارم با همایش‌هایی مانند آیدکس و راهکارهایی که ارائه می‌شود و سیاست‌هایی که مسئولان استان و همه دلسوزان دارند، مسیر به سمتی برود که ظرفیت‌های موجود به نفع آینده و توسعه پایدار استان به کار گرفته شود.»

نمی‌توانیم در کرمان کشاورزی را برپایه استفاده بی‌رویه از منابع آب تعریف کنیم. نمی‌توانیم از چاه‌ها به اندازه ۵۰ سال گذشته آب برداریم. اگر آبی هم بود؛ که نیست، نباید مثل دهه‌های گذشته رفتار کنیم.»

وی با بیان اینکه در حال حاضر در برخی مناطق استان آب تلخ و شور از عمق ۳۰۰ متری چاه بیرون می‌آید، افزود: «این وضعیت، لایه‌های خاک را نیز تحت تأثیر قرار داده و در کیفیت خاک هم مشکل جدی پیدا کرده‌ایم.»

رئیس پیشین اتاق ایران ادامه داد: «در کرمان باید شرایط موجود را تبیین کنیم و بینیم پایه‌های توسعه استان چه خواهد بود و چه باید انجام داد تا تمدن استان و زندگی نسل آینده قابل قبول و قابل تداوم و توسعه باشد.» وی خاطرنشان کرد: «این گفتمان جدید که توسعه پایدار بر مبنای ظرفیت‌های موجود و جدید استان باشد پایه‌ای برای همایش‌های آیدکس شده که امسال دومین دوره از آن برگزار خواهد شد.»

آسیب‌شناسی سرمایه‌گذاری‌های موجود

در بخش دیگری از این گفت‌وگو، جلالپور در پاسخ به این پرسش که چه پیشنهاد و توصیه‌ای برای رویداد آیدکس دارد؟ گفت: «پیشنهاد نخست بنده به برگزارکنندگان رویداد این بوده که به سرمایه‌گذاری‌های انجام شده و نتایج مثبت و منفی آن و موانع و مشکلاتی که در مسیر آن وجود داشته و هنوز هم وجود دارد که موجب شده برخی از سرمایه‌گذاری‌ها امروز در حال تعدیل نیرو و شاید در آستانه تعطیلی باشند پرداخته شود.» وی با بیان اینکه برگزارکنندگان همایش از این پیشنهاد استقبال کردند، افزود: «در حال مصاحبه با تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران چند دهه اخیر استان هستیم که بدانیم چه موانع و مشکلاتی داشتند و اگر امروز بخواهند سرمایه‌گذاری کنند چه انتخاب و تصمیمی خواهند داشت و آینده کرمان را چطور می‌بینند؟»

وی اضافه کرد: «هرچند ارائه این مصاحبه‌ها در جریان همایش به‌دلیل فرصت کوتاهی که هست امکان‌پذیر نیست اما می‌تواند در قالب مستندهایی برای علاقه‌مندان توسعه استان ارائه شود.» این فعال اقتصادی تصریح کرد: «پایه توسعه آینده استان حتما باید بر مبنای شرایط موجود باشد.» جلالپور ادامه داد: «در دنیا و حتی خود کشور به این باور رسیده که به جای وابستگی به منابع، باید به نیروی انسانی و خلاقیت و ابتکار و ایده وابستگی داشته باشیم و این موضوع خوشبختانه در پنل‌های متعدد همایش دیده شده است.»

سرمایه‌گذاری برای توسعه پایدار

رئیس پیشین اتاق کرمان و ایران اظهار کرد: «یک پیشنهاد خاص و مشخص هم دارم؛ اینکه به مجموعه‌هایی که در سال‌های گذشته از ظرفیت‌های خدادادی کرمان استفاده کردند این را باید منتقل کنیم که موظفیم آنچه که در توان داریم را در روال‌های جدید و نیازها و ظرفیت‌های جدید برای توسعه و بقای استان و آینده کرمان به کار ببندیم.»

وی توضیح داد: «ما از منابع آب‌های زیرزمینی بهره‌برداری کردیم و پسته و اشتغال تولید کردیم و در کنار آن ثروتی خلق شده که عمدتاً هم به خودمان برگشته است. به پسته‌کاران کرمان توصیه می‌کنم حالا که از

توسعه با فراموشی واقعیت‌ها

پرسش دیگری که خبرنگار اکوایران با جلالپور مطرح کرد این بود: کرمان استانی پهناور است و از لحاظ منابعی مثل آب در مزیقه است. در گذشته توسعه‌ای را تجربه کرده و همچنان به دنبال توسعه بیشتر است. توسعه امروز استان بر چه پایه و از چه نوعی است؟ جلالپور در پاسخ گفت: «اگر به کرمان سده‌های گذشته برگردیم و بررسی و غوری در این منطقه داشته باشیم، مشخص می‌شود این استان با همه پهناوری که در گذشته و امروز داشته و با وجود محدودیت‌های بسیار زیاد از جمله در منابع آبی یا دارای بودن هوای نه‌چندان مساعد برای کشاورزی و با اینکه بخش عمده‌ای از این استان کویری است، مردم کرمان با سه خصوصیت شاخص و بارز توانسته‌اند در همه زمان‌ها در توسعه استان و پیشبرد امور و زندگی روزمره و آبی خود به پیشرفت‌های قابل‌قبولی دست یابند.»

وی در توضیح این سه ویژگی اظهار کرد: «کرمانی‌ها مردمانی صبور و باحوصله‌اند، تلاش فراوان می‌کنند و اهل مدارا هستند.»

وی با تأکید بر اینکه کم‌تر می‌بینید که مردم این خطه از این سه خصوصیت فاصله داشته باشند، ادامه داد: «با این روحیه، در طول سده‌های گذشته، مسیر توسعه و پیشرفت را برای استان خود فراهم کردند؛ اگر آب نداشتند با استفاده از قنات که شاید یکی از پیشرفته‌ترین روش بهره‌برداری آن تا همین امروز در دنیا قلمداد شود تا ۲۴ درصد از باغات را در کرمان ایجاد کرده‌اند؛ باغاتی که بیش‌تر محصولات آن از جمله پسته و خرما برای به ثمر رسیدن نیاز به زمان زیادی دارد.»

جلالپور بیان کرد: «برای پسته هشت تا ۱۰ سال و برای خرما ۱۵ سال باید صبر کرد تا به محصول رسید یا بافت فرش که در کرمان بسیار رواج داشته و دارد، شاید چندین سال نیاز باشد تا پشت دار بنشینند و بیافند اما مردمان این منطقه حوصله و صبر و تلاش را به کار بردند و توانستند صنعتی را در کشور پایه‌گذاری کنند که امروز خیلی از استان‌ها و کشورها از این صنعت بهره‌برداری می‌کنند.»

وی با تأکید بر اینکه هرچه در کرمان می‌بینید حاصل صبر و تلاش و بردباری و مدارای مردم با این طبیعت و اقلیم بوده است، افزود: «اما شاید در چند دهه اخیر بنا به اتفاقاتی که در توسعه تکنولوژی و پیشرفت و ارتباطات جهانی به وجود آمده کرمانی‌ها ظرفیت‌ها و موقعیت‌ها و شرایطی که دارند را فراموش کرده‌اند و بدون نگاه به ظرفیت‌ها و محدودیت‌های استان خود، اقداماتی انجام داده‌اند که امروز متأسفانه ثمره خوبی برایشان نداشته است.» وی به‌عنوان نمونه به بهره‌برداری از منابع آبی اشاره و اظهار کرد: «تا زمانی که قنات‌ها وجود داشتند هیچ مشکلی در تأمین آب کرمان نبوده است ولی از زمانی که پمپ‌ها و تکنولوژی‌های جدید رایج شد، بدون توجه به ظرفیت و توان استان، چاه‌های زیادی حفر شد و کار به‌جایی رسید که امروز مسئله اصلی استان، آب است.»

وی اضافه کرد: «آنچه در سده‌های گذشته رخ داده کاملاً قابل دفاع است ولی در دهه‌های اخیر آنچه اتفاق افتاده شاید در بخش‌هایی متأسفانه غیرقابل جبران و دفاع باشد.» جلالپور گفت: «در حال حاضر، همایش آیدکس و مسئولین استان و اتاق بازرگانی و همه دلسوزان به این نتیجه رسیده‌اند که باید تعریف جدیدی از اقتصاد، توسعه و سرمایه‌گذاری در کرمان داشته باشیم و براساس ظرفیت‌های موجود و قابل استفاده و تداوم اقدام کنیم.» وی اظهار کرد: «امروز

که فقط از ظرفیت خدادادی بهره برده‌اند داشته‌اند.» وی ادامه داد: «مثلاً خودروسازی هم را می‌توان از مزیت‌های خلق شده در استان قلمداد کنیم یا هواپیمایی ماهان هم یک مزیت جدید خلق شده دیگر است اما توسعه‌هایی مثل گل‌گهر، مس یا توسعه کشاورزی بر پایه استفاده شاید غیرمعقول از آب را باید توسعه‌ای بر مبنای مزیت‌های خدادادی و طبیعی کشور و استان قلمداد کنیم.» جلالپور گفت: «در مجموع، بنده به‌عنوان یک فعال اقتصادی یا کسی که حدود ۲۰ سال تجربه مسئولیت در اتاق و حضور در مجامع و عرصه‌های توسعه استان را داشته‌ام می‌توانم بگویم بیش از ۷۰ درصد از توسعه کرمان برپایه ظرفیت‌های خدادادی و برخی موارد حتی استفاده بی‌رویه از آب و خاک و حتی استفاده بیش از حد متعارف از معادن استان بوده و کم‌تر از ۳۰ درصد مزیت‌سازی و ایجاد مزیت جدید در استان داشتیم و این وضعیت را در توسعه امروز استان کرمان می‌توان آشکارا مشاهده کرد.»

توازن در توسعه

وی در پاسخ به این پرسش که آیا توسعه کرمان متوازن بوده است؟ اظهار کرد: «سعی در توازن توسعه در کرمان از استان‌های دیگر بیش‌تر و بهتر بوده است.»

وی افزود: «کرمان ۲۶ شهرستان دارد و پهناورترین استان کشور است اما جمعیت کمی دارد. نسبت جمعیت به مساحت استان بسیار اندک است؛ در حالی که حدود ۱۱ درصد خاک کشور را داریم ولی حداکثر چهار درصد از جمعیت کشور در این جغرافیا سکونت دارند.» وی با بیان اینکه این وضعیت، شرایط خاصی برای کرمان ایجاد کرده است، ادامه داد: «در این شرایط و با توجه به محدود بودن منابع به خصوص آب ما می‌توانیم به توسعه‌ای که در کرمان اتفاق افتاده نمره خوبی بدهیم.»

«**به پسته‌کاران کرمان توصیه می‌کنم حالا که از ظرفیت‌های استان استفاده و دانشی را خلق کرده‌اند، به‌زای آن، امروز در کشاورزی نوین و گلخانه‌ها و در محصولاتی که در دهه‌های آینده می‌تواند جایگزین صادرات پسته کرمان بشود سرمایه‌گذاری کنند**»

وی توضیح داد: «مسئولین استان به خصوص در چند دهه اول بعد از انقلاب، نگاه متوازنی به توسعه داشتند به طوری که اگر کاری در کرمان انجام دادند هم‌زمان در سیرجان هم برخی از امکانات موجود را به توسعه تبدیل کردند یا در بوم اگر مزیتی نبوده شرایطی را ایجاد کردند، در جیرفت و رفسنجان و شهربابک و بافت و ... هم اقداماتی صورت گرفته است.» جلالپور اظهار کرد: «اگرچه همه مناطق وضعیت مشابهی ندارند و شاید برخی شهرستان‌ها به دلیل ظرفیت‌های فراوانی که داشتند یا تلاش بیش‌تر نمایندگان مجلس و مسئولین وقت و مردم شهرستان توسعه بیش‌تری پیدا کردند ولی در مجموع هر ۲۶ شهرستان استان کرمان تا امروز در یک مسیر تقریباً قابل‌قبول در توازن در توسعه پیش رفته‌اند.»

گروه اقتصاد - دومین دوره از رویداد کرمان آیدکس قرار است از ۲۴ تا ۲۷ اردیبهشت‌ماه برگزار شود. به بهانه برگزاری این رویداد، خبرنگار اکوایران (زهره کریمی) گفت‌وگویی با محسن جلالپور، رئیس پیشین اتاق ایران و کرمان داشته است. در این گفت‌وگوی تصویری، جلالپور با اشاره به اینکه عمده توسعه کرمان در دهه‌های گذشته برپایه منابع خدادادی بوده است، یادآور شد: در چند دهه اخیر ظرفیت‌ها و موقعیت‌ها و شرایطی که کرمان دارد فراموش شده و بدون نگاه به ظرفیت‌ها و محدودیت‌های استان، اقداماتی انجام شده که امروز ثمره خوبی برجای گذاشته است. او معتقد است سرمایه‌گذاری‌ها و نگاه جدید به توسعه کرمان باید براساس شرایط جدید اتفاق بیفتد و در این راستا پیشنهاد می‌کند که فعالان اقتصادی اعم از پسته‌کاران و شرکت‌های معدنی راه جدیدی در پیش بگیرند و در سرمایه‌گذاری‌های جدید توسعه پایدار و آینده استان را مدنظر داشته باشند. او با بیان اینکه کرمان استانی پهناور است که ظرفیت‌هایی بالقوه دارد و شرایط خاصی را در دهه‌های گذشته تجربه کرده است، اظهار کرد: «امروز اما کرمان برخی از داشته‌های خود را به مرور زمان از دست داده و در مسیر جدیدی قرار گرفته و بایستی شرایط پیش‌رو برای مردم و سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی تبیین و مشخص شود تا سرمایه‌گذاری‌ها و نگاه جدید به توسعه کرمان براساس شرایط جدید اتفاق بیفتد.»

وی افزود: «کرمان آیدکس که دومین همایش آن فرود می‌گذرد می‌شود نگاهی گفتمان محور به توسعه پایدار کرمان در دهه‌های پیش‌رو دارد.» جلالپور ادامه داد: «این رویداد می‌خواهد وضعیت امروز کرمان را با ظرفیت‌های موجود و توانایی‌ها و مزیت‌هایی که هنوز در کرمان امکان‌پذیر است و یا تازه زاده شده را برای همه فعالان اقتصادی روشن‌نگری کند. همچنین، توسعه پایدار براساس ظرفیت‌های موجود و توانایی‌ها را در کرمان پایه‌گذاری کند.» وی اضافه کرد: «مدل‌های جدید سرمایه‌گذاری و نگاه جدید به توسعه کرمان در کرمان آیدکس مطرح است.»

توسعه با اتکا به منابع خدادادی

این کارشناس و فعال اقتصادی در پاسخ به این پرسش که آیا در حال حاضر، کرمان استانی توسعه‌یافته است و توسعه آن به‌طور مطلوبی رقم خورده است؟ توضیح داد: «کرمان جزو استان‌های کشور است و نمی‌توان آنچه که به‌عنوان توسعه در دنیا مطرح است را به کرمان یا دیگر استان‌های کشور نسبت داد ولی در بین استان‌های کشور، کرمان نسبت به ظرفیت‌ها و امکان و جمعیتی که داشته توسعه قابل‌قبولی را تجربه کرده؛ هرچند که عرض کردم ایران را نمی‌توان یک کشور توسعه‌یافته در دنیا قلمداد کرد ولی در حد توسعه‌ای که در کشور اتفاق افتاده کرمان هم همراه بوده و در برخی موارد شاید از بقیه استان‌ها جلوتر هم باشد.»

وی سپس با بیان اینکه آنچه که امروز کرمان دارد به ظرفیت‌های محدود خدادادی و طبیعی این منطقه مرتبط است، اظهار کرد: «به این معنا که عمده توسعه کرمان در دهه‌های گذشته برپایه منابع خدادادی بوده است که نمونه آن آب است که در بخش کشاورزی استفاده فراوان و بی حد و حصری از آن داشته‌ایم یا معادن کرمان، خاک کرمان، اقلیم و سایر ظرفیت‌های طبیعی است.» وی افزود: «البته در این چند دهه، مزیت‌سازی‌های دیگری هم در کرمان رخ داده که توسعه صنعتی در استان است. می‌توان گفت مسئولین استان در دهه‌های گذشته نگاه توسعه‌ای بهتری نسبت به دیگر استان‌ها و مناطق کشور